

RAPORT
POWSTAŁ WE
WSPÓŁPRACY Z

ZSL
Zoological
Society
of London

2024 LIVING PLANET REPORT

System
w niebezpieczeństwie

WWF

WWF jest niezależną organizacją zajmującą się ochroną środowiska, której działania śledzi ponad 38 milionów ludzi na całym świecie, i która w ramach globalnej sieci prowadzi lokalną działalność w ponad 100 krajach. Jej misją jest powstrzymanie degradacji środowiska naturalnego naszej planety i budowanie przyszłości, w której ludzie będą żyli w harmonii z przyrodą, chroniąc różnorodność biologiczną na świecie, zapewniając zrównoważone wykorzystanie odnawialnych zasobów naturalnych oraz promując redukcję zanieczyszczenia i niszczącej konsumpcji.

ZSL (Zoological Society of London) Institute of Zoology

ZSL to założona w 1826 roku międzynarodowa organizacja zajmująca się ochroną środowiska. Opierając się na wiedzy naukowej, ZSL pracuje na rzecz odbudowy dzikiej przyrody w Wielkiej Brytanii i na całym świecie dzięki ochronie kluczowych gatunków, odtwarzaniu ekosystemów, pomaganiu ludziom i dzikiej przyrodzie w lepszej koegzystencji i inspirowaniu wsparcia dla natury. Nasze sztandarowe ogrody zoologiczne w Londynie i Whipsnade przybliżają ludzi do przyrody, a dzięki wiedzy eksperckiej możemy chronić w nich dziką przyrodę już dzisiaj, zaszczepiając miłość do zwierząt w kolejnych pokoleniach ekologów.

ZSL zarządza wskaźnikiem Living Planet Index we współpracy i jako partner WWF.

Sposób cytowania

WWF (2024) *Living Planet Report 2024 – System w niebezpieczeństwie*. WWF, Gland, Szwajcaria.

Projekt i infografiki: Sylvia Weir / Weirdesign

Ilustracja na okładce: © pilli / Adobe Stock

Living Planet Report® oraz *Living Planet Index*® są zarejestrowanymi znakami towarowymi WWF International.

Podziękowania

Zespół redakcyjny

Rebecca Shaw (WWF-Global Science): Redaktorka naczelna
Kimberley Marchant (WWF-Global Science): Redaktorka zarządzająca
Amanda Kegu (WWF-Global Science): Kierowniczka redakcji
Alex Batka (WWF-Global Science): Redaktorka
Kate Graves (WWF-Global Science): Kierowniczka produkcji
Samantha Cheng (WWF-Global Science): Kierowniczka ds. dowodów naukowych
Mabel Baez Schon, Emily Mills, Nasser Otwerro (WWF-Global Science): Pomocnicy redakcji
Barney Jeffries (swim2birds.co.uk): Autor tekstów i redaktor
Weirdesign: Projekt graficzny

Komitety sterujący

Zach Abraham (WWF International), Mike Barrett (WWF-United Kingdom), Katie Gough (WWF International), Chris Hallam (WWF-Greater Mekong), Else Hendel (WWF-Norway), Aimée Leslie (WWF-Peru), Rebecca Shaw (WWF-Global Science) and Jeff Worden (WWF International)

Zespół autorski

Maud Abdelli (WWF-Switzerland), Zach Abraham (WWF International), Dominic Andradi-Brown (WWF-United States), Mike Barrett (WWF-United Kingdom), Nathan Bennett (WWF-Global Science), Becky Chaplin-Kramer (WWF-Global Science), Samantha Cheng (WWF-Global Science), Stefanie Deinert (Zoological Society of London), Robin Freeman (Zoological Society of London), Sarah Glaser (WWF-United States), Rachel Golden-Kroner (WWF-United States), Brent Loken (WWF-Global Science), Valentina Marconi (Zoological Society of London), Louise McRae (Zoological Society of London), Rovic Nijbroek (WWF-Netherlands), Jeff Opperman (WWF-Global Science), Pablo Pacheco (WWF-Global Science), Hannah Puleston (Zoological Society of London), Stephanie Roe (WWF-Global Science), Lucia Ruiz (WWF-United States), Kirsten Schuijt (WWF International), Abel Valdivia (WWF-United States), Aaron Vermeulen (WWF International) and Daniel Viana (WWF-United States)

Współpracownicy WWF

Raport jest wynikiem obszernych konsultacji przeprowadzonych z naszymi współpracownikami w sieci WWF. Pracownicy WWF służyli swoimi kompetencjami, wiedzą i poradami przy tworzeniu tej edycji Living Planet Report. Chcemy wyrazić naszą ogromną wdzięczność i podziw za ich nieoceniony wkład w powstanie tego raportu.

Specjalne podziękowania

Dziękujemy za cenne uwagi naszych współpracowników z Uniwersytetu w Exeter: Jessemu Abramsowi, Timowi Lentonowi, Tomowi Powellowi i Steve'owi Smithowi, a także doradczyń: Rosamunde Almond i Winnie De'Ath.

Chcielibyśmy również podziękować wszystkim tym, którzy uzupełniali dane w Living Planet Database (www.livingplanetindex.org), a w szczególności osobom, które pomagały zbierać dane w ostatnich dwóch latach: dane dotyczące Brazylii: Filipe Serrano (Uniwersytet w São Paulo, Brazylia) oraz Helga Correa Wiederhecker (WWF-Brazil); dane dotyczące słodkowodnych ryb wędrownych: Zeb Hogan (Uniwersytet Nevady, Stany Zjednoczone), Samol Chhuoy (Królewski Uniwersytet Rolniczy i Królewski Uniwersytet w Phnom Penh, Kambodża) oraz Peng Bun Ngor (Królewski Uniwersytet Rolniczy, Kambodża). Dziękujemy również uczestnikom warsztatów poświęconych wskaźnikowi Living Planet Index (LPI), które odbyły się w siedzibie ZSL we wrześniu 2023 roku, za ich wkład w opracowanie zaleceń dotyczących rozwoju wskaźnika LPI w perspektywie krótko- i długoterminowej.

2024 LIVING PLANET REPORT

System
w niebezpieczeństwie

STRESZCZENIE

Kiedy skumulowane efekty presji przekraczają określony próg, dochodzi do efektu domina, w którym zmiany są samonapędzające i bardzo poważne, często zachodzą gwałtownie i są potencjalnie niemożliwe do odwrócenia. Nazywamy to punktem krytycznym.

Tracimy przyrodę – i zapłacimy za to ogromną cenę

Różnorodność biologiczna podtrzymuje nasze życie i jest fundamentem naszych społeczeństw. Obecnie wszystkie wskaźniki oceniające stan przyrody w skali globalnej wskazują na jej degradację.

Living Planet Index (LPI) pokazuje, że w ciągu ostatnich 50 lat (1970-2020) średnia liczebność monitorowanych populacji dzikich gatunków zmniejszyła się o 73%. Wskaźnik LPI opiera się na danych dla prawie 35 000 populacji 5495 gatunków gadów, płazów, ryb, ptaków i ssaków. Populacje gatunków słodkowodnych doświadczyły najbardziej drastycznego spadku wynoszącego 85%, z kolei populacje gatunków lądowych zmniejszyły się o 69%, a morskich o 56%.

Na poziomie regionalnym najszybszy i bardzo niepokojący spadek o 95% nastąpił w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach. W Afryce spadek wyniósł 76%, a w regionie Azji i Pacyfiku 60%. Spadki były mniejsze w Europie i Azji Środkowej (35%) oraz w Ameryce Północnej (39%), ponieważ skutki dla przyrody były tam widoczne na dużą skalę już przed rokiem 1970 i od tamtej pory część populacji zdołała się ustabilizować dzięki skutecznej ochronie i reintrodukcji. Degradacja i utrata siedlisk, którym winny jest w głównej mierze system żywnościowy, to najczęściej raportowane zagrożenie w każdym z regionów. Następne w kolejności są nadmierna eksploatacja, gatunki inwazyjne i choroby. Inne zagrożenia obejmują zmianę klimatu (która najczęściej dotyczy populacji w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach) oraz zanieczyszczenie (zwłaszcza w Ameryce Północnej oraz regionie Azji i Pacyfiku).

Śledzenie zmian w wielkości populacji dzikich zwierząt w ramach LPI pomaga nam wcześniej wykrywać zagrożenie wyginięciem i diagnozować stan ekosystemów. Jeśli liczebność populacji danego gatunku spada poniżej określonego poziomu, gatunek ten może nie być w stanie realizować swoich funkcji w ekosystemie, na przykład rozsiewania nasion, zapylania, kontrolowania populacji roślin, ponownego wprowadzenia składników odżywczych do obiegu i wielu innych, które utrzymują funkcjonowanie ekosystemu. Populacje, które cechują się długofalową stabilnością, zapewniają odporność ekosystemów na zaburzenia takie jak choroby czy ekstremalne zjawiska pogodowe. Spadek liczebności populacji, na który wskazuje globalny LPI, zmniejsza odporność i zagraża stabilności ekosystemu. To z kolei osłabia korzyści, jakie ekosystemy zapewniają ludziom: od żywności, czystej wody i stabilizacji klimatu dzięki magazynowaniu węgla do szerszego wkładu przyrody w nasz dobrostan kulturalny, społeczny i duchowy.

Jesteśmy coraz bliżej niebezpiecznych punktów krytycznych

Living Planet Index i podobne wskaźniki pokazują, że tracimy przyrodę w zastraszającym tempie. Choć niektóre zmiany są małe i stopniowe, ich efekty mogą się kumulować, wywołując znacznie większe i szybsze skutki. Kiedy skumulowane efekty presji przekraczają określony próg, dochodzi do efektu domina, w którym zmiany są samonapędzające i bardzo poważne, często zachodzą gwałtownie i są potencjalnie niemożliwe do odwrócenia. Nazywamy to punktem krytycznym.

Jeśli nie będziemy przeciwdziałać rozwijającym się obecnie negatywnym trendom, ryzyko wystąpienia punktów krytycznych o potencjalnie katastrofalnych konsekwencjach jest bardzo wysokie. Mogą to być punkty krytyczne o zasięgu globalnym, które zniszczą ziemskie systemy podtrzymywania życia i zdestabilizują społeczeństwa na całym świecie, stanowiąc poważne niebezpieczeństwo dla ludzkości i większości gatunków. Wczesne sygnały ostrzegawcze mówią nam, że szybko zbliżamy się do progu kilku globalnych punktów krytycznych:

- W skali globalnej **masowe zamieranie raf koralowych** spowodowałoby zapaść rybołówstwa i osłabiłoby naturalną ochronę przed sztormami, zagrażając setkom milionów ludzi mieszkających na wybrzeżu. **Punkt krytyczny w amazońskim lesie deszczowym** skutkowałby uwolnieniem do atmosfery dużej ilości ton węgla i zaburzeniem warunków pogodowych na całym świecie.
- Zakłócenia w cyrkulacji wód oceanicznych, które mogą doprowadzić do **zaniku wiru północno-atlantyckiego** (na południe od Grenlandii), oznaczałyby zmiany wzorców pogodowych w Europie i Ameryce Północnej.
- W obrębie kriosfery (zamarzniętej części planety) **topnienie pokrywy lodowej na Grenlandii i w Antarktydzie Zachodniej** podniosłoby poziom morza o wiele metrów, a **topnienie wiecznej zmarzliny na dużą skalę** doprowadziłoby do ogromnych emisji dwutlenku węgla i metanu.

Badanie punktów krytycznych na poziomie globalnym może być trudne. Mimo to widzimy, że ich przekroczenie jest coraz bliżej na poziomie lokalnym i regionalnym, niosąc ogromne negatywne konsekwencje ekologiczne, społeczne i gospodarcze:

- Na zachodzie Ameryki Północnej w wyniku kombinacji czynników, masowego pojawu kornika oraz zwiększonej częstotliwości i intensywności pożarów lasów, których niszczycielskie skutki zostały dodatkowo zwielokrotnione przez zmianę klimatu, bory sosnowe zbliżają się do punktu krytycznego, w którym będą zastępowane przez tereny krzewiaste i trawiaste.
- Na Wielkiej Rafie Koralowej rosnąca temperatura wody w połączeniu z degradacją ekosystemu doprowadziła do masowego blaknięcia koralowców w 1998, 2002, 2016, 2017, 2020, 2022 i 2024 roku. Choć Wielka Rafa Koralowa dotychczas wykazywała niezwykłą odporność, prawdopodobne jest, że na całym świecie stracimy 70-90% raf, w tym Wielką Rafę Koralową, nawet przy ograniczeniu wzrostu globalnej temperatury do 1,5°C.
- W Amazonii wylesianie i zmiana klimatu wpływają na zmniejszenie opadów, a punkt krytyczny może zostać osiągnięty, kiedy warunki środowiskowe staną się nieodpowiednie dla lasu tropikalnego, co może mieć dźwigające konsekwencje dla ludzi, różnorodności biologicznej i klimatu na świecie. Punkt krytyczny może nastąpić, gdy zniszczonych zostanie 20-25% lasów deszczowych Amazonii – szacuje się, że wylesione zostało już około 14-17%.

W wielu przypadkach równowaga jest bardzo krucha, ale punktów krytycznych można jeszcze uniknąć. Wciąż mamy szansę na działanie, żeby zwiększyć odporność ekosystemów i zmniejszyć negatywne skutki zmiany klimatu i innych presji, zanim punkty krytyczne zostaną osiągnięte.

Nie realizujemy naszych globalnych celów

Międzynarodowa społeczność uzgodniła szereg globalnych celów, które pozwolą zbudować dostatnią i zrównoważoną przyszłość, między innymi poprzez zatrzymanie i odwrócenie utraty różnorodności biologicznej (Konwencja o różnorodności biologicznej, CBD), ograniczenie wzrostu globalnej temperatury do 1,5°C (ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, UNFCCC) oraz wyeliminowanie ubóstwa i zadbanie o dobrostan ludzi (cele zrównoważonego rozwoju, SDG). Mimo wyznaczenia celów globalnych krajowe zobowiązania i podejmowane działania są niewystarczające do tego, żeby osiągnąć cele na 2030 rok i uniknąć punktów krytycznych, które uniemożliwią ich realizację. W obecnej sytuacji:

- Ponad połowa celów zrównoważonego rozwoju na 2030 rok nie zostanie osiągnięta, a w przypadku 30% z nich nie będzie żadnego postępu albo nastąpi pogorszenie w stosunku do stanu wyjściowego z 2015 roku.
- Nawet przy realizacji obecnych zobowiązań wzrost średniej globalnej temperatury wyniesie prawie 3°C do końca stulecia, co nieuchronnie doprowadzi do wielu katastrofalnych punktów krytycznych.
- Krajowe strategie i plany działania na rzecz różnorodności biologicznej są nieadekwatne i nie posiadają odpowiedniego wsparcia finansowego i instytucjonalnego.

Dążenie do realizacji celów w zakresie klimatu, różnorodności biologicznej i zrównoważonego rozwoju w oderwaniu od siebie rodzi ryzyko konfliktów, na przykład pomiędzy wykorzystaniem gruntów do produkcji żywności, ochrony różnorodności biologicznej lub produkcji energii odnawialnej. Dzięki skoordynowanemu podejściu oraz inkluzywności można uniknąć wielu konfliktów i zminimalizować wzajemne negatywne oddziaływania. Realizacja celów w zsynchronizowany sposób otwiera wiele potencjalnych możliwości, pozwalając jednocześnie na ochronę i odbudowę przyrody, łagodzenie i przystosowywanie się do skutków zmiany klimatu oraz poprawę jakości życia ludzi.

Skala wyzwania wymaga przeprowadzenia transformacji

Aby zachować planetę, na której ludzie i przyroda będą mogli prosperować, potrzebujemy działań na miarę stojącego przed nami ogromnego wyzwania. Potrzebujemy więcej skuteczniejszych działań w zakresie ochrony przyrody, systematycznie eliminując najważniejsze czynniki jej utraty. Będzie to wymagać transformacji naszego systemu żywnościowego, energetycznego i finansowego.

Zmieniając ochronę przyrody

Mimo alarmującego ogólnego spadku wielkości populacji widocznego w LPI dane pokazują, że liczebność wielu z monitorowanych populacji ustabilizowała się lub zwiększyła dzięki wdrożeniu środków służących ich ochronie. Pojedyncze sukcesy i ledwie spowolnienie degradacji przyrody to jednak zdecydowanie za mało. Ochrona środowiska, która nie uwzględnia praw, potrzeb i wartości ludzi, nie będzie skuteczna w dłuższej perspektywie.

Obszary chronione są fundamentem tradycyjnej ochrony przyrody i obecnie obejmują 16% powierzchni lądowej oraz 8% powierzchni morskiej planety, chociaż ich rozmieszczenie jest nierównomierne i wiele z nich nie jest skutecznie zarządzanych. Cel 3. globalnych ram różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu (GBF) mówi o objęciu ochroną 30% obszarów lądowych i wód, zaś cel 2. zakłada odbudowę 30% zdegradowanych terenów do 2030 roku. Mamy niepowtarzalną okazję, żeby zwiększyć skalę skutecznej ochrony do niespotykanego wcześniej poziomu.

Kraje potrzebują rozszerzyć, wzmocnić, połączyć i odpowiednio finansować swoje sieci obszarów chronionych z poszanowaniem praw i potrzeb ludzi. W niektórych miejscach formalna ochrona nie jest najlepszym podejściem, dlatego GBF uwzględnia również inne skuteczne obszarowe środki ochrony (w skrócie OECM). Wspieranie oraz uznanie praw i terytoriów rdzennej ludności i społeczności lokalnych może być jednym z najskuteczniejszych sposobów ochrony różnorodności biologicznej na dużą skalę. Analizy pokazują, że rdzenne ludności są tradycyjnymi posiadaczami, zarządcami, użytkownikami i/lub mieszkańcami jednej czwartej obszarów lądowych na świecie, w tym około 35% terenów wchodzących w skład obszarów chronionych i 35% obszarów lądowych, w których przyroda znajduje się w nienaruszonym stanie.

Zwrócenie się ku przyrodzie przy rozwiązywaniu problemów społecznych za pomocą rozwiązań opartych na przyrodzie (NBS, nature-based solutions) może ogromnie przyczynić się do realizacji globalnych celów dotyczących klimatu, przyrody i zrównoważonego rozwoju. Rozwiązania oparte na przyrodzie niosą potencjał obniżenia rocznych emisji gazów cieplarnianych o 10-19% z korzyścią dla ekosystemów i jakości życia ludzi.

Transformacja systemu żywnościowego

Globalny system żywnościowy jest wewnętrznie sprzeczny. Prowadzi do niszczenia różnorodności biologicznej, wyczerpuje światowe zasoby wody i przyczynia się do zmiany klimatu, a jednocześnie nie zaspokaja potrzeb żywieniowych ludzi. Mimo rekordowej produkcji codziennie 735 milionów ludzi cierpi z powodu głodu. Z jednej strony otyłość staje się coraz poważniejszym problemem, a z drugiej niemal jedna trzecia światowej populacji nie spożywa regularnie żywności o odpowiedniej wartości odżywczej. Produkcja żywności jest jednym z głównych czynników degradacji środowiska: zajmuje 40% wszystkich nadających się do zamieszkania gruntów, jest główną przyczyną utraty siedlisk, odpowiada za 70% zużycia wody i ponad jedną czwartą emisji gazów cieplarnianych. Ukryte koszty pogorszenia stanu zdrowia i środowiska w związku z obecnym systemem żywnościowym wynoszą 10-15 bilionów dolarów rocznie – 12% światowego PKB w 2020 roku. Paradoksalnie system żywnościowy osłabia naszą zdolność do wyżywienia ludzkości teraz i w przyszłości.

Mimo że system żywnościowy jest największym źródłem degradacji przyrody, temat ten nie jest wystarczająco obecny w głównych międzynarodowych politykach środowiskowych. Potrzebujemy skoordynowanych działań, żeby:

1. Zwiększyć skalę przyjaznej dla przyrody produkcji, aby zagwarantować wszystkim ludziom dostęp do żywności, pozwalając jednocześnie przyrodzie się rozwijać. W tym celu potrzebujemy w sposób zrównoważony zoptymalizować produktywność upraw, hodowli zwierząt, rybołówstwa i akwakultury.
2. Zapewnić wszystkim ludziom na świecie odpowiednio pożywną i zdrową dietę, opartą na żywności wyprodukowanej bez przekraczania punktów krytycznych, co będzie wiązało się ze zmianą wyborów żywieniowych, w tym zwiększeniem spożycia żywności pochodzenia roślinnego i zmniejszenie spożycia produktów odzwierzęcych w najbardziej rozwiniętych krajach, przy jednoczesnej eliminacji niedożywienia i wzmacnianiu bezpieczeństwa żywnościowego.
3. Ograniczyć straty i marnotrawstwo żywności – szacuje się, że obecnie nie spożywamy 30-40% wyprodukowanej żywności, co stanowi około jedną czwartą wszystkich kalorii na świecie, jedną piątą wykorzystania gruntów rolnych i zużycia wody, a także 4,4% globalnych emisji gazów cieplarnianych.
4. Zwiększyć wsparcie finansowe i wzmocnić dobre zarządzanie na rzecz zrównoważonych, odpornych i przyjaznych przyrodzie systemów żywnościowych, m.in. poprzez przekierowanie szkodliwych dla środowiska dopłat w rolnictwie i rybołówstwie na produkcję przyjazną dla przyrody, ograniczenie strat i marnotrawstwa żywności, poprawę wzorców konsumpcji i zapewnienie przystępnej cenowo żywności dla wszystkich ludzi.

Obecny system żywnościowy osłabia naszą zdolność do wyżywienia ludzkości teraz i w przyszłości.

Transformacja systemu energetycznego

Sposób, w jaki produkujemy i zużywamy energię, jest główną przyczyną zmiany klimatu, która ma coraz poważniejszy wpływ na ludzi i ekosystemy. Wiemy, że musimy jak najszybciej odejść od paliw kopalnych na rzecz energii ze źródeł odnawialnych, żeby ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o połowę do 2030 roku i ograniczyć wzrost średniej temperatury do maksimum 1,5°C. Transformacja energetyczna musi być szybka, zielona i sprawiedliwa, stawiając na pierwszym miejscu ludzi i przyrodę.

Szybsza transformacja: W ostatnim dziesięcioleciu globalna moc zainstalowana energii odnawialnej zwiększyła się mniej więcej dwukrotnie, a koszty energii wiatrowej i słonecznej oraz akumulatorów spadły nawet o 85%. Choć trend rozwoju sektora energetycznego podąża w dobrym kierunku, tempo i skala nie są jeszcze na takim poziomie, na jakim powinny być. W ciągu kolejnych pięciu lat musimy potroić moc energetyki odnawialnej, dwukrotnie zwiększyć wydajność energetyczną, zelektryfikować 20-40% pojazdów transportu lekkiego i zmodernizować sieci energetyczne. Będzie to wymagać trzykrotnego zwiększenia nakładów z około 1,5 biliona dolarów w 2022 roku do przynajmniej 4,5 biliona dolarów rocznie do 2030 roku.

Bardziej ekologiczna transformacja: Transformacja energetyczna musi być spójna z celami ochrony i odbudowy zasobów przyrody. Bez ostrożnego planowania i zadbania o bezpieczeństwo środowiska rozwój hydroenergetyki może doprowadzić do fragmentacji rzek, bioenergetyka może wiązać się ze znaczącą zmianą użytkowania gruntów, a budowa linii przesyłu energii i wydobywanie kluczowych minerałów może mieć duży negatywny wpływ na wrażliwe ekosystemy lądowe, stódkowodne i morskie. Potrzebne jest staranne planowanie, aby dobrać odpowiednie źródła energii odnawialnej w odpowiednich lokalizacjach, uniknąć negatywnych oddziaływań, a także zoptymalizować rozwój energetyki bez osłabiania ochrony środowiska.

Bardziej sprawiedliwa transformacja: Ponad 770 milionów osób wciąż nie ma dostępu do elektryczności, a blisko 3 miliardy nadal wykorzystuje energię ze spalania ropy, węgla, drewna i innego rodzaju biomasy, żeby przygotowywać posiłki. Brak dostępu do nowoczesnej energii odnawialnej znacząco przyczynia się do ubóstwa, wylesiania i złej jakości powietrza w pomieszczeniach, która jest jedną z głównych przyczyn przedwczesnych zgonów – problemu, który w większym stopniu dotyka kobiety i dzieci. Sprawiedliwa transformacja energetyczna musi zagwarantować ludziom dostęp do nowoczesnych i bezpiecznych źródeł energii oraz równy podział obciążeń i korzyści.

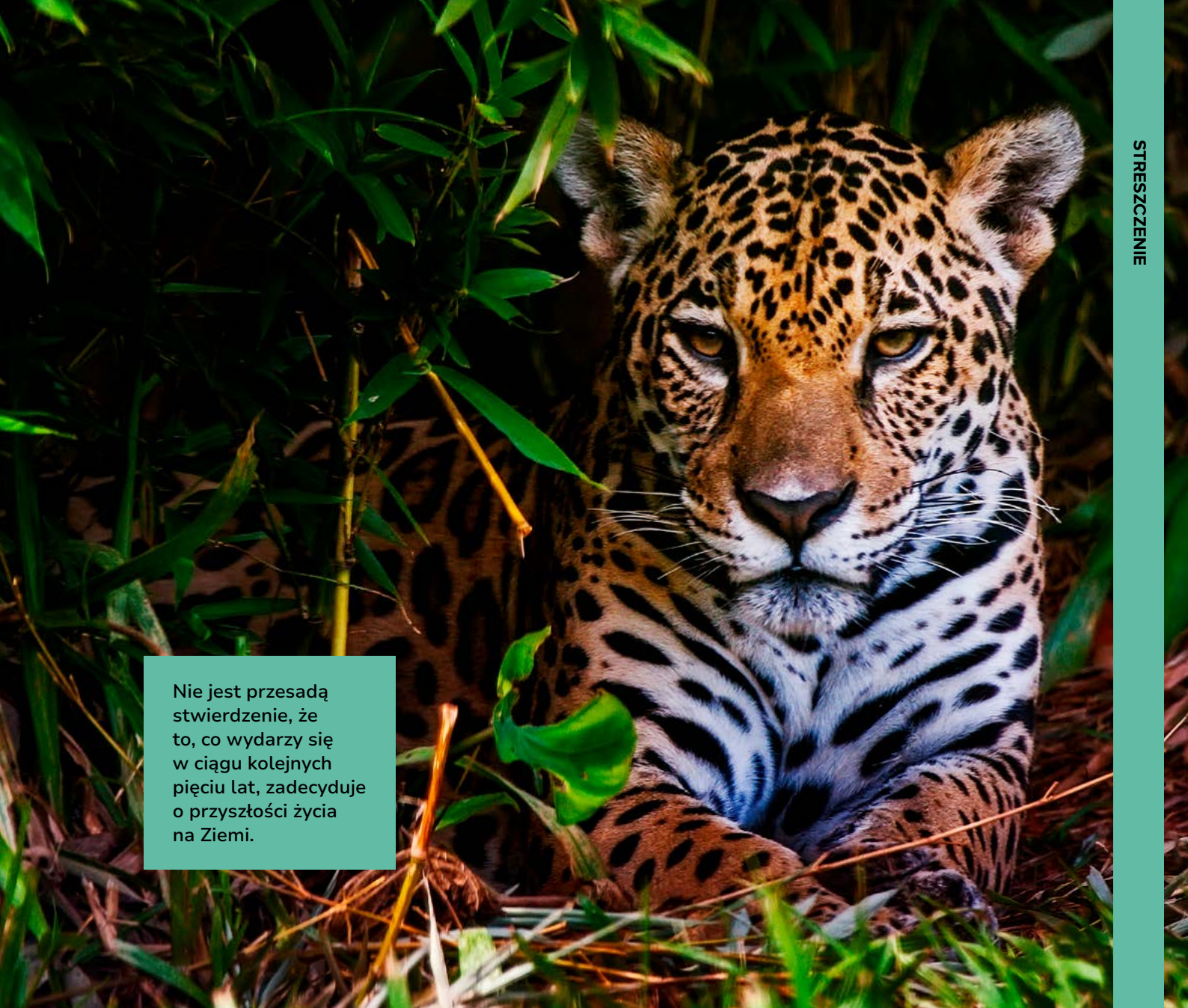
W skali globalnej ponad połowa PKB (55%) jest w umiarkowanym lub dużym stopniu zależna od przyrody i zapewnianych przez nią usług.

Transformacja systemu finansowego

Przekierowanie środków ze szkodliwej działalności na modele biznesowe i działania, które przyczyniają się do realizacji globalnych celów w zakresie ochrony przyrody, klimatu i zrównoważonego rozwoju, są niezbędne do zapewnienia, aby Ziemia dla przyszłych pokoleń nadal nadawała się do zamieszkania i rozwoju oraz była miejscem tętniącym życiem.

W skali globalnej ponad połowa PKB (55%) – około 58 bilionów dolarów – jest w umiarkowanym lub dużym stopniu zależna od przyrody i zapewnianych przez nią usług. Niestety w obecnym systemie gospodarczym wartość przyrody jest bliska zeru, co sprzyja nie zrównoważonej eksploatacji zasobów naturalnych, przyczyniając się do degradacji środowiska i zmiany klimatu. Pieniądże w dalszym ciągu płyną szerokim strumieniem na działania, które pogłębiają kryzys przyrody i klimatu. Płatności bezpośrednio, zachęty podatkowe i dopłaty, które pogłębiają zmianę klimatu, utratę różnorodności biologicznej i niszczenie ekosystemów, są szacowane na niemal 7 bilionów dolarów rocznie. Dla porównania, korzystne dla środowiska przepływy finansowe wspierające rozwiązania oparte na przyrodzie wynoszą niekiedy 200 miliardów dolarów. Przekierowanie zaledwie 7,7% szkodliwych dla środowiska przepływów finansowych pozwoliłoby w całości domknąć lukę w finansowaniu rozwiązań opartych na przyrodzie i zapewnić korzyści dla przyrody, klimatu i ludzi. Chociaż finansowanie działań związanych z klimatem w sektorze energetycznym wyniosło w okresie 2021-2022 blisko 1,3 biliona dolarów, do 2030 roku potrzebne jest 9 bilionów dolarów rocznie, żeby sfinansować zarówno ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, jak i przystosowanie się do skutków zmiany klimatu. Podobnie zmiana w kierunku zrównoważonego systemu żywnościowego wymaga ogromnego wzrostu wydatków do poziomu 390-455 miliardów rocznie ze źródeł publicznych i prywatnych, a to i tak mniej niż kwoty, które rządy każdego roku wydają na szkodliwe dla środowiska dopłaty w rolnictwie.

Do wyeliminowania tych luk konieczna jest kolosalna zmiana na poziomie globalnym, krajowym i lokalnym, która obejmie redystrybucję finansowania w kierunku odpowiednim dla uzdrawiania planety, zamiast wyrządzania jej dalszych szkód. Możemy to zrobić na dwa wzajemnie wspierające się sposoby. *Finansowanie zielonych działań* obejmuje mobilizację środków na rzecz szeroko zakrojonej ochrony przyrody i łagodzenia skutków zmiany klimatu. Potrzebne będą nowe rozwiązania w zakresie zielonego finansowania angażujące sektor publiczny i prywatny: od funduszy dedykowanych ochronie przyrody, obligacji, pożyczek i produktów ubezpieczeniowych po długoterminowe inwestycje w przedsiębiorstwa i przedsięwzięcia przyjazne dla przyrody. *Zazielenianie finansowania* oznacza przystosowywanie systemów finansowych do realizacji celów w zakresie przyrody, klimatu i zrównoważonego rozwoju, w tym poprzez uwzględnienie wartości przyrody i systematyczne przeciwdziałanie ryzykom związanym z przyrodą i klimatem.

Nie jest przesadą stwierdzenie, że to, co wydarzy się w ciągu kolejnych pięciu lat, zadecyduje o przyszłości życia na Ziemi.

Od słów do czynów

Z każdą edycją *WWF Living Planet Report* obserwujemy postępującą degradację przyrody i destabilizację klimatu. Tak dalej być nie może.

Nie jest przesadą stwierdzenie, że to, co wydarzy się w ciągu kolejnych pięciu lat, zadecyduje o przyszłości życia na Ziemi. Mamy pięć lat na to, żeby skierować świat na drogę zrównoważonego rozwoju, zanim negatywne sprzężenia zwrotne związane z degradacją przyrody i zmianą klimatu zepchną nas na równię pochyłą ku niekontrolowanym punktom krytycznym. Ryzyko porażki jest realne, a konsekwencje niemal nie do pomyślenia.

Jako globalna społeczność zgodziliśmy się, w jakim kierunku mamy podążać. Cele globalne są wyrazem tego, gdzie chcemy się znaleźć i jaką ścieżką musimy iść. Wszyscy – każdy rząd, przedsiębiorstwo, organizacja i człowiek – powinni zrobić to, co do nich należy i pociągnąć do odpowiedzialności tych, którzy tego nie zrobią.

Potrzebujemy odnieść sukces razem. Mamy tylko jedną żyjącą planetę i tylko jedną szansę, żeby ją ocalić.

Autorzy fotografii

Strona 3 © Wil.Amaya / Adobe Stock
Strona 4 © Janos / Adobe Stock
Strona 6 © The Ocean Agency / Adobe Stock
Strona 7 © Wideangle Media / WWF Switzerland
Strona 8 © viki2win / Shutterstock
Strona 9 © Jochen Tack / Alamy Stock
Strona 10 © Maxentius Donysius / WWF-Malaysia
Strona 11 © Leonardo / Adobe Stock
Strona 12 © Elly Miller / Adobe Stock
Tylna okładka © divedog / Adobe Stock

2024 LIVING PLANET REPORT

System
w niebezpieczeństwie

Biura regionalne WWF

Armenia	Honduras	Polska
Australia	Hongkong	Republika Południowej Afryki
Austria	Indie	Republika Środkowoafrykańska
Azerbejdżan	Indonezja	Rumunia
Belgia	Japonia	Serbia
Belize	Kambodża	Singapur
Bhutan	Kamerun	Słowacja
Boliwia	Kanada	Stany Zjednoczone
Brazylia	Kenia	Surinam
Bułgaria	Kolumbia	Szwajcaria
Chile	Kongo	Szwecja
Chiny	Korea	Tajlandia
Chorwacja	Laos	Tanzania
Dania	Madagaskar	Tunezja
Demokratyczna Republika Konga	Malezja	Turcja
Ekwador	Meksyk	Uganda
Fidżi	Mjanma	Ukraina
Filipiny	Mongolia	Węgry
Finlandia	Mozambik	Wielka Brytania
Francja	Namibia	Wietnam
Gabon	Nepal	Włochy
Grecja	Niemcy	Wyspy Salomona
Gruzja	Norwegia	Zambia
Gujana	Nowa Zelandia	Zimbabwe
Gwatemala	Pakistan	
Hiszpania	Papua-Nowa Gwinea	
Holandia	Paragwaj	
	Peru	

Partnerzy WWF

- Associação Natureza Portugal (Portugalia)
- Emirates Nature (ZEA)
- Fundación Vida Silvestre (Argentyna)
- Pasaulės Dabas Fonds (Łotwa)

Informacje o publikacji

Opublikowano w październiku 2024 roku przez WWF – World Wide Fund for Nature (poprzednio World Wildlife Fund), Gland, Szwajcaria (WWF).

Każda reprodukcja niniejszej publikacji, w całości lub części, musi być zgodna z poniższymi zasadami, zawierać tytuł i wskazywać wyżej wymienionego wydawcę jako właściciela praw autorskich.

Zalecany sposób cytowania:

WWF (2024) *Living Planet Report 2024 – System w niebezpieczeństwie*. WWF, Gland, Szwajcaria.
Informacje o tekście i grafikach: © 2024 WWF Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie niniejszej publikacji (z wyłączeniem fotografii) do celów edukacyjnych bądź innych zastosowań niekomercyjnych jest dozwolone pod warunkiem uprzedniego pisemnego powiadomienia WWF oraz właściwego oznaczenia źródła zgodnie z podaną powyżej rekomendacją. Powielanie niniejszej publikacji w celu odsprzedaży lub do innych zastosowań komercyjnych jest zabronione bez wcześniejszego uzyskania pisemnej zgody. Powielanie fotografii w jakimkolwiek celu wymaga uprzedniej pisemnej zgody WWF.

Wyłączenie odpowiedzialności:

Oznaczenie jednostek geograficznych oraz prezentacja materiału nie oznacza wyrażenia jakichkolwiek opinii ze strony WWF w zakresie statusu prawnego jakiegokolwiek kraju, terytorium lub obszaru, a także jego władz bądź wyznaczenia jego granic.

2024 LIVING PLANET REPORT

System
w niebezpieczeństwie

© 2024

Użyty papier pochodzi
w 100% z recyklingu.
© 1986 Symbol pandy
WWF – World Wide Fund
for Nature (poprzednio
World Wildlife Fund)
® „WWF” jest zarejestro-
wanym znakiem towarowym
WWF. WWF, Rue Mauverney
28, 1196 Gland, Szwajcaria.
Tel. +41 22 364 9111.
Fax. +41 22 364 0332.

Dodatkowe informacje oraz
raport w formacie PDF można
pobrać na naszej stronie
wwf.pl/petycje/
living-planet-report-2024

Naszą misją jest powstrzymanie degradacji
środowiska naturalnego i budowanie przyszłości,
w której ludzie będą żyć w harmonii z naturą.

razem możemy więcej

wwf.pl